

barbora šťastná

PRSTÝNEK Z DRÁTU

Povídky o lásce podle skutečných příběhů Paměti národa

ARGO / POST BELLUM

argo
post bellum

Prstýnek z drátu

barbora šťastná

PRSTÝNEK Z DRÁTU

*Povídky o lásce podle skutečných
příběhů Paměti národa*

argo
post bellum

Barbora Šťastná
PRSTÝNEK Z DRÁTU

Povídky o lásce podle skutečných příběhů Paměti národa

Obálka, grafická úprava a sazba Daniela Danielová.

Odpovědná redaktorka Ivana Tomková.

Korektury Dorota Müllerová.

Technická redaktorka Saša Švolíková.

Příprava elektronických formátů Kosmas.

E-knihu roku 2025 v koedici vydalo Post Bellum, www.postbellum.cz,

a nakladatelství Argo, Miličova 13, 130 00 Praha 3,

www.argo.cz, jako svou 5 798. publikaci.

Elektronické vydání první.

ISBN 978-80-257-4631-8 (váz., Argo)

ISBN 978-80-88656-10-4 (váz., Post Bellum)

ISBN 978-80-257-4695-0 (e-kniha, Argo)

ISBN 978-80-88656-11-1 (e-kniha, Post Bellum))

Copyright © Barbora Šťastná, 2025

© Argo & Post Bellum, 2025

Naše knihy distribuuje knižní velkoobchod Kosmas.

Sklad: Za Halami 877, 252 62 Horoměřice

Tel.: 226 519 383, fax: 226 519 387

E-mail: odbyt@kosmas.cz

www.firma.kosmas.cz

Knihy je možno pohodlně zakoupit v přátelském internetovém knihkupectví

www.kosmas.cz

a na e-shopu Paměti národa

eshop.pametnaroda.cz

Hilda se vyplížila ze svého pokoje na galerii, zůstala přikrčená za vyřezávaným sloupkovým zábradlím a shlížela do haly, rozvířené tancem deseti mladých dvojic. Světla křišťalového lustru se mihotala na náhrdelnících, bohatých náušnicích i na rozhoupané hladině limonády ve sklenicích, odložených na desce piana, z něhož se linul obligátní valčík. Hilda věděla, že na modernější tance přijde čas později, až rodiče půjdou spát. Spolu s melodií k ní stoupaly útržky rozhovorů, trylky smíchu a směs parfémů, které se elegantně mísily s vůní dřeva praskajícího v krbu i perničeků, podávaných jako občerstvení. Tam dole bylo všechno, po čem toužila: hudba, tanec, třepetavý příslib mnoha dobrodružství, která v jejích představách měla jen nejasné kontury, ale o to se zdála lákavější. Její starší sestra Alice pořádala mikulášský večírek pro svoje přátele z tanečních a Hilda zuřila, že nebyla uznána za dost velkou, aby se ho mohla účastnit.

„Je mi čtrnáct, nejsem žádné dítě! A budu hrozně rozumná a stejně všechny ty tance už umím,“ přesvědčovala maminku a nakonec jí bylo dovoleno sehrát alespoň roli půlnočního převrácení, posunutého ovšem na jedenáctou, aby tolik nepococovala. Přesně v jedenáct měla všem hostům rozdat lístky do tomboly s dárečky, jež pro ně Alice vyrobila. Čas se nesnesitelně vlekl. Už třikrát si šla před zrcadlo vyzkoušet maškarní kostým čertíka, který jí sestra pro tu příležitost půjčila, včetně sametové čepičky s malými růžky.

Konečně přišla ta chvíle, kdy se mohla převléknout, služebná jí na zádech zapnula černý sametový živůtek, Hilda

vzala do ruky košíček s lístky do tomboly a sestupovala dolů po koberci rozvinutém na dřevěných schodech. Tanečníci se kolem ní rozestoupili, brali si lístečky a jeden vysoký blondatý mládenec jí políbil ruku. „Mohu vás následovat do pekla, slečno?“ řekl jí s vážnou tváří a Hilda stejně vážně odpověděla: „Jeden kotel tam pro vás máme připravený. Záleží, jestli jste dost velký hříšník?“

„Ten nejhorší!“ opáčil mladík a naoko výhružně sraštil obočí.

Věděla, že s ní flirtuje z legrace, protože v jeho očích je jenom Alicinou malou sestrou. Jako ti dospělí, kteří si ji každou chvíli dobírali: „Poslouchá tě paní učitelka?“ Ale když ji o chvíli později vyzval k tanci a kroužila v jeho náručí po parketách v hale, cítila, že sebejistota jejich tanečních kroků ho překvapila a najednou se na ni díval jinak. Byl o celou hlavu vyšší než ona, při tanci k němu musela vzhlížet a v jeho očích se viděla jinak než předtím, už ne jako troufalé dítě, ale dívka, které patří tenhle večer. Z jeho pohledu čerpala bezbřehou jistotu, že všechno, co právě začíná, bude báječné.

Jmenuje se Fritz, dozvěděla se později od Alice, je mu už dvacet a každý týden chodí hrát tenis do klubu v Bubenči.

„Tati, mohla bych od jara chodit na tenis?“ prohodila Hilda u snídaně nevinně, ignorujíc sestřin významný pohled.

Budoucnost se zdála tajemná a vzrušující jako nahlédnutí z temné noci do osvětleného okna sálu, za nímž se míhají siluety tančících dvojic.

Na ten prosincový večer si vzpomněla i dnes, téměř o čtrnáct let později, když poprvé zaznělo slovo rozvod. Byl konec srpna, právě se s dětmi vrátila z letního bytu, nevybalené kufry ještě stály v hale. Služebná poplašeně odvedla pětiletého Harryho do dětského pokoje a Hilda teď s malou Helenkou v náručí sledovala, jak Fritz chodí dlouhými kroky sem a tam po salonu a v rozpacích si tře dlaněmi o sebe. Díval

se do země a vždycky, když jí měl pohlédnout do očí, ho to stálo jisté úsilí.

„Bylo by to samozřejmě jenom dočasné. Taková formalita, než se poměry změní k lepšímu,“ opakoval už poněkolikáté.

Lezlo to z něj jako z chlupaté deky. Hilda z jeho neochotného vysvětlování vyrozuměla, že v kanceláři pojišťovny, kde pracoval, mu naznačili, že být ženatý s Židovkou by nemuselo být dobré pro jeho kariéru. „Chápeš přece, že tu práci potřebujeme, doba je zlá,“ ošíval se Fritz.

Hilda to chápala moc dobře. To místo mu obstaral její otec. Od první chvíle se ve Fritzovi viděl, zařídil pro něj první poslední, včetně půlročního školení v Hamburku, které by si nemajetný mladík jinak nemohl dovolit. Před pár lety, v době hospodářské krize, vůbec nebylo jednoduché sehnat dobré zaměstnání, ale s otcovými kontakty šlo všechno hladce. V den jejich zasnoubení mu daroval krásné náramkové hodinky a zaplatil jim třítydenní svatební cestu do Paříže a ke švýcarským jezerům. Kdekoli tančili, hráli tenis nebo se jen objevili ruku v ruce, všichni jim říkali, jaký jsou krásný pár.

Jenže táta byl teď už po smrti a všechno se změnilo. Před necelým půlrokem přijela do Prahy německá vojska. Hildina maminka s rodinou její sestry odjela do Irska, švagr měl diplomatický pas a dostat rodinu za hranice pro něj nebyl problém. Hilda zůstala. Byla přece vdaná za árijce, dokonce německé národnosti. Po Fritzově boku si připadala v bezpečí. Maminka na něj dokonce nechala přepsat jejich bubenečskou vilu, aby ji Němci nezabrali jako židovský majetek.

„Musím se chovat zodpovědně, ať se mi to líbí nebo ne. Chci udělat pro naši rodinu to nejlepší,“ řekl Fritz a s očekáváním na ni pohlédl.

Hilda cítila jakýsi otupělý úžas. Pozvolna jí docházelo, co po ní manžel vlastně žádá. Nepotřeboval k rozvodu její souhlas, ale přesto ho chtěl. Prál si, aby mu potvrdila, že to je jeidiné východisko, že to, co dělá, není zbabělé, ale rozumné.

Smutně se pousmála. Milovala ho už čtrnáct let, půlku svého dosavadního života. Všechny mezníky svého dospívání i mládí prožívala vedle něj a skrze něho. „Mohu vás následovat do pekla, slečno?“ řekl jí tehdy poprvé, ale nikdy ho nenašlo, že by takové zkoušky mohli být vystaveni doopravdy.

„Netvař se takhle. Myslíš, že já z toho mám nějakou radost? Víš, kolik to tady všechno stojí?“ rozhodl Fritz rukama po salonu jejich rodičů. „Život není takové peříčko, jak ty si myslíš.“

Samozřejmě mu to odsouhlasila. Ona by s ním do pekla šla, ona ano. Souhlasila i s tím, že hned napíše své rodině, aby za nimi mohla odcestovat do Irska.

Už se nedozvěděla, jestli ten dopis dostali. Den po jeho odeslání totiž vypukla válka a korespondence se zámořím ustala.

Ve dnech zbývajících do rozvodu se k ní Fritz choval tak pozorně jako už dávno ne. Po návratu z práce ji na uvítanou políbil, zajímal se, co přes den dělala, v zadním koutě zahrady jí pomohl otrhat hrušky ze staré hrušně, do jejíž koruny nedosáhla ani na štaflích, večer před spaním předčítal dětem a jednou jí dokonce přinesl květiny. V takových momentech pokaždé ochotně uvěřila, že se tím na jeho rozhodnutí něco mění, a nechala se unášet na obláčku bláhové naděje až do chvíle, kdy ji usadil zpátky na zem nějakou praktickou poznámkou: „Pronajal jsem pro tebe a děti byt v novostavbě v Dejvicích, není to odsud daleko.“ Nebo: „Bude lepší, když tady necháš svoje šperky, abys je nemusela odvezdat.“ Ty pády byly bolestivé a vždycky si pak umíňovala, že příště mu na to neskočí, ale při každém jeho dalším laskavějším slově zase zjihla a znovu se nechala na citové horské dráze vyvézt až nahoru, kde mohla chvíli věřit, že je všechno jako dřív.

V pátek zastavila před jejich vilou poštovní dodávka, dva posílčci vynesli do Fritzovy pracovny velikánský obdélníkový předmět v balicím papíru a opřeli ho o psací stůl. Hilda po jejich odchodu zvědavě vstoupila dovnitř a natrhla růžek obalu.

Pod ním se zaleskl zlacený rám. Poodhrnula obal trochu víc, pod ozdobným rámem uviděla nazlobené oči pod soustředěně staženým obočím a ještě níž pak huňatý, ostře zastržený knírek. S odporem uskočila. O psací stůl, za kterým kdysi sedával její tatínek, se opíral portrét Adolfa Hitlera.

„Vážně si tu ohavnost chceš vystavit tady, v mém domově?!“ křičela večer na Fritze. „Mně se taky nelíbí, ale je to kvůli návštěvám,“ vysvětloval. „Musím mít nějaký společenský život a tohle se teď prostě žádá.“ Hitler, který se tvářil, jako by mu v krku zaskočilo sousto knedlíku, nahradil na stěně portrét Hildiných prarodičů.

Následující pondělí, když Harry a Helenka byli s chůvou na procházce, se Hilda vypravila za Fritzem do kanceláře, aby ho překvapila, tak jako to dělávala v době jejich zasnoubení. Dokázala samu sebe přesvědčit, že když se s ní ukáže na veřejnosti, když si zajdou třeba na oběd, bude to přece jen znamenat, že se za ni nestydí a že rozvod, který ji čeká, bude opravdu jen formalita, nutný ústupek v těžkých časech. Dokázala by se smířit s tím, že Fritz není žádný hrdina. Hlavně že ji pořád miluje.

Bylo po poledni a před vchodem do pojišťovny, rámovaným robustními sloupy, vládl čilý ruch, po chodníku spěchali úředníci s novinami v podpaží a hospodyně, které si s nákupními taškami na poslední chvíli odskočily od plotny, ve vozovce troubily automobily a klapaly podkovy koní táhnoucích pivovarský vůz. Hilda už se blížila ke vchodu, když se mohutné dveře otevřely, vyšel z nich Fritz, který je galantně přidržel a před sebe pustil vysokou, plavovlasou mladou ženu v těsně stríženém šedém kabátku s bobřím límcem a obepnuté sukni. Ve vlasech měla elegantně posazený malý klobouček v loveckém stylu ze stejné látky. Vesele se do Fritze zavěsila, a aniž Hildu spatřili, vykročili na chodník a rychle se od ní vzdalovali. Hilda ještě zahlédla, jak se ta dívka k Fritzovi naklonila, něco mu důvěrně říkala do ucha a oba se zasmáli.

Vypadali jako dokonalý pár, oba vysocí, sportovní a štíhlí, jako by sestoupili z plakátu na dovolenou u Bodensee.

„Nějaká sekretářka,“ řekla ta část její mysli, která byla zvyklá celý dospělý život Fritzovi věřit každé slovo. „Nebo možná spíš klientka,“ opravila se, když znovu zhodnotila dívčino elegantní oblečení.

Ale jejich řeč těla prozrazovala něco jiného. Hilda chvíličku nemohla popadnout dech, na kůži ji mrazilo a nohy, které snad ani nebyly její, jako by vrůstaly do chodníku. Přemohla to a vyrazila za nimi. Udržovala si odstup, aby ji nezahlédli, a sledovala je až k restauraci, kterou dobře znala, protože sem s Fritzem dříve sama několikrát zašla na oběd. S pocitem hlubokého zahanbení zůstala stát venku a jako hladový kolemjdoucí nahlížela prosklenou výlohou do lokálu. Viděla, jak je číšník uvedl ke stolu, a než jim přinesl jídelní lístek, ta žena položila ruku na bílý ubrus a Fritz ji vzal do svých dlaní. Ona otočila tvář k výloze, a předtím než Hilda stihla uskočit do míst, kde výlohu zakrýval sametový závěs, měla pocit, že se setkala s jejím spokojeným, vítězným pohledem.

Klopýtala domů a připomínala si, že ke klientkám, s nimiž sepisuje smlouvy, se Fritz někdy prostě musí chovat trochu důvěrněji. Zároveň ale měla stále před očima, jak s ním ta dívka tvořila napohled tak dokonalou dvojici. Člověk se nemusel moc namáhat, aby si je představil, jak spolu plachtí po jezeře nebo sjíždějí alpské svahy.

To je ono. Náhle se Hildě cosi vybavilo, a sotva přišla domů, vytáhla v salonu fotografická alba, kam si Fritz pečlivě nalepoval snímky ze všech dovolených. Z těch letních, které trávil s rodinou, i z těch zimních, na které jezdil sám, protože Hilda nikdy nepřišla lyžování na chuť. Každý únor trávil s přáteli a kolegy z kanceláře dva týdny na zotavené v Kitzbühelu nebo St. Antonu. Rychle otáčela stránkami alba, z nichž na ni zaútočil příval společných vzpomínek. A tady, na fotografii z letošního února, už ji viděla: stála v řadě rozveselených lyžařů na svahu hned vedle Fritze ve slušivé lyžařské soupřavě

a usmívala se do objektivu. Hilda listovala dál nazpět, do roku 1938, a tady ji našla znovu, tentokrát v pleteném svetru s copánkovým vzorem. A rok předtím také, s šátkem na hlavě a slunečními brýlemi. Blondýna byla na každé Fritzově dovolené v Alpách od roku 1935. Nejstarší snímek, na němž se sebestiše usmívala, v albu sousedil s fotografií, kde Fritz držel v náručí tehdy dvouletého Harryho. Hilda se bezmocně rozplakala.

Představovala si, že Fritz bude zapírat, budou oba křičet, čekala velký dramatický výstup. Ale Fritz vypadal, že se mu vlastně ulevilo. „Je to společenská nutnost,“ řekl. „Trude...“

Aha, tak Trude, pomyslela si Hilda.

„Trude je členkou NSDAP, takže díky ní budu moci i po rozvodu tebe a děti líp chránit. A potom, musíš pochopit, že jako muž mám nějaké potřeby, takže když už tady nebudeš...“

Hilda se ho neodvážila zeptat, jak dlouho vlastně už Trude ony potřeby plní.

Domnívala se, že tím odhalením se všechno změnilo. Nevěděla přesně, co očekávala, ale každopádně počítala s tím, že zemětřesení v její duši se nějak projeví navenek. Zhroutí se kulisy, udeří blesk, Fritz zmizí v propadlišti, spadne opona.

Nestalo se ale vůbec nic a dny plynuly dál jako předtím. S tím rozdílem, že když teď přišel Fritz domů pozdě v noci, už netvrdil, že musel zůstat dlouho v kanceláři. Nenáviděla se za to, připadala si jako prosebník sbírající odhozené drobky, ale stejně byla vděčná za každý večer, který věnoval jí. Když byly ty večery alespoň dva po sobě, měla pochybný pocit vítězství. Snažila se z něj vypáčit co nejvíc podrobností o Trude, aby se s ní mohla srovnávat a později se tím v duchu mučit. Žárlivost, kterou do té doby neznala, dávala jejím citům novou intenzivní příchut. Věděla, co by jí řekla maminka, sestra nebo jakákoli dobrá kamarádka: „Nech ho být, měj svou hrdost.“ Ale její rodina byla daleko, a protože se Hilda od útlého mládí soustředila jen na život s Fritzem, žádné pevné

přátelství si nevypěstovala. Jen z pohledů služebné Berty, která u nich pracovala už od doby jejího dětství, mohla vyčíst, v jak nedůstojné situaci se nachází.

Poslední večer před rozvodem pustil Fritz v hale gramofon a vyzval ji k tanci, stejně jako ten večer, kdy se viděli poprvé. Když k němu vzhledla, viděla, že pláče. Až mnohem později ji napadlo, že se tehdy dojímal jenom sám nad sebou.

Druhý den šli na německý soud, který je rozvedl na základě norimberských zákonů pro čistotu rasy, a pak se Hilda s dětmi přestěhovala do pronajatého bytu v Dejvicích. Teď byla úředně *vogelfrei*. Volná jako pták, usmála se hořce. Ve skutečnosti to znamenalo, že je vyděděncem, Židovka bez ochrany, kterou jí manželství s Fritzem až doteď poskytovalo.

V neděli odpoledne, chvíli potom, co se Hilda vrátila s dětmi z procházky, se bytem rozřinčel zvonek. Hilda, která připravovala svačinu, sebou trhla. Pokaždé, když s dětmi šla do parku, měla strach, že z toho bude nějaká nepříjemnost. Harry a Helenka byli „mišenci“. Nenáviděla to slovo, které znělo jako z veterinární příručky. Ale to hnusné slovo znamenalo bezpečí: jejich otec byl německé národnosti, což jim zatím poskytovalo dostatečnou ochranu. Ona jako Židovka do parku nesměla, a tak se při procházce stále ohlížela v obavě, že na ni někdo křikne: „Tady nemáte co dělat!“ Nikdo ze sousedů naštěstí o jejím židovském původu nevěděl, Fritz se v tomto ohledu choval velmi diskrétně. Drnění zvonku ale nevěstilo nic dobrého.

„Někdo zvoní!“ volal Harry.

„Už máš na zítra připravenou aktovku do školy? Ne? Tak běž do svého pokoje. Potom ji spolu zkontrolujeme,“ usměřnila ho Hilda. Helenku posadila do vysoké dětské židličky a dala jí do ruky měsíček odkrojený z jablka. Teprve potom šla otevřít.

Za dveřmi stála Berta. Nebylo to poprvé, co Hildu navštívila, ale obvykle chodila v době, kdy byl Harry ve škole. Přinášela Hildě zprávy z domácnosti bývalého manžela a pohoršeně